

## ΑΠΑΝΤΗΣΕΙΣ

## ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΧΑΙΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ

## Α1.α

1. Λ
2. Λ
3. Σ

## Α1.β.

α. 1 ( παράδειγμα)

β. 3 ( αναλογία)

## Β1.

Στο δοθέν απόσπασμα από τα «Πολιτικά», ο Αριστοτέλης προσπαθεί να δώσει τον ορισμό της «πόλης». Η πόλη σύμφωνα με τον Σταγειρίτη είναι μια μορφή κοινωνίας η οποία έχει συγκροτηθεί με σκοπό την επίτευξη ενός αγαθού. Πόλις είναι η τελειότερη μορφή κοινωνικής συμβίωσης και αποτελεί την οριστέα έννοια. Το προσεχές γένος είναι η «κοινωνία» ενώ η ειδοποιός διαφορά είναι ο λόγος για τον οποίο έχει συγκροτηθεί «*συνεστηκυϊαν ἔνεκεν τινός ἀγαθοῦ*», του ανώτερου όμως αγαθού από όλα που είναι η ευδαιμονία των πολιτών. Περιλαμβάνει ατελέστερα κοινωνικά μορφώματα, όπως η οικογένεια, η φυλετική συγγένεια και σχέση, το χωριό, μια συντεχνία κ.ά. Η πόλις δεν είναι απλώς μια ανταλλακτική κοινωνία που διασφαλίζει την επιβίωση των μελών της, αλλά εκείνη η οργανωμένη και αρθρωμένη κοινωνία που διασφαλίζει τις προϋποθέσεις για την πλήρη ανάπτυξη όλων των δυνατοτήτων του ανθρώπου. Ύψιστος σκοπός της ύπαρξής της είναι το κοινό αγαθό, η συλλογική και ατομική ευτυχία των μελών της. Το αγαθόν για τον Αριστοτέλη δεν είναι ένα και μοναδικό· είναι κατά περίπτωση διαφορετικό. Άλλες ανάγκες έχει ένας υγιής άνθρωπος και άλλες ένας ασθενής· μια τροφή μπορεί να είναι καλή για ένα ζώο και βλαβερή για ένα άλλο. Επίσης, η έννοια του αγαθοῦ είναι πολυσήμαντη· αγαθό μπορεί είναι κάτι σύμφωνο με την αρετή αλλά και κάτι ωφέλιμο ή ευχάριστο. Το αγαθόν, ακόμη, μπορεί να είναι όντως αγαθό ή απλώς να εκλαμβάνεται ως τέτοιο. Οπωσδήποτε, το αριστοτελικό αγαθόν δεν είναι

μια καθολική και χωριστή από τον κόσμο ουσία, όπως φαίνεται να πίστευε ο Πλάτων. Το αγαθόν, σε όλες τις εκδοχές του, αποτελεί για τον άνθρωπο και την κοινωνία άμεσο ή απώτερο στόχο.

Η πόλη αποτελείται από τη συνένωση περισσότερων κωμών. **Κώμη**, είναι μια μικρή κοινότητα ανθρώπων, π.χ. ένα χωριό. Η οίκια και η κώμη αποτελούν ατελείς μορφές ανθρώπινης κοινωνίας, γιατί δεν μπορούν να εξασφαλίσουν στα μέλη τους την πληρότητα των σχέσεων και την ολοκλήρωση της κοινωνικής φύσης του ανθρώπου. Η οίκια περιλαμβάνει, κατά τον Αριστοτέλη, μόνο τη συζυγική σχέση άνδρα-γυναίκας, τη σχέση πατέρα-τέκνων και τη σχέση δεσπότη-δούλου. Η κώμη διευρύνει αυτόν τον κύκλο ικανοποιώντας κάποιες περαιτέρω ανάγκες, πρωταρχικά οικονομικές. Έτσι, οίκια και κώμη διασφαλίζουν τη ζωή (ζῆν), δεν μπορούν όμως να παράσχουν την καλή ζωή (εὖ ζῆν), την αυτάρκεια δηλαδή και την ευτυχία. Αυτό, όπως είδαμε, είναι έργο της πόλεως.

Η πόλη είναι μια οντότητα ολοκληρωμένη αφού έχει εξασφαλίσει την αυτάρκεια, δημιουργήθηκε για να διασφαλίσει τη ζωή, στοχεύει όμως στην επίτευξη της καλής ζωής, «εὖ ζῆν», της ευδαιμονίας. Απαραίτητες προϋποθέσεις της καλής κοινωνικής ζωής ο Αριστοτέλης απαριθμεί τις εξής: α) επάρκεια τροφής, β) ποικιλία τεχνών και τεχνιτών, γ) επαρκής οπλισμός, δ) οικονομική ευπορία, ε) θρησκευτικοί θεσμοί, στ) θεσμοί δικαιοσύνης. Αυτό το τελευταίο χαρακτηριστικό της πόλης θεωρείται από τον φιλόσοφο και το πιο σημαντικό. Σημαντικό είναι ότι η πόλη υπάρχει εκ φύσεως, αποδεικνύοντας ότι ο άνθρωπος είναι φύσει ζῶν πολιτικόν. Σύμφωνα με τον Αριστοτέλη, τόσο η κοινωνικότητα του ανθρώπου όσο και η σύσταση της πόλεως ανάγονται στη φύση, είναι φυσικά φαινόμενα. Δεν αποκλείεται η συγκεκριμένη διδασκαλία του φιλοσόφου να αποτελεί απάντηση σε ορισμένους σοφιστές που υποστήριζαν ότι οι πολιτικοί θεσμοί και οι νόμοι αποτελούν προϊόντα ανθρώπινα, κοινωνικές συμβάσεις που έρχονται σε σύγκρουση με τις φυσικές διεργασίες.

Συνεπώς, η πόλη δεν έχει συγκροτηθεί για την προστασία των μελών αλλά για την επίτευξη της ευδαιμονίας και προέρχεται εκ φύσεως.

**B2.**

Ο Αριστοτέλης στο έργο του «Πολιτικά» και ο Ανώνυμος Ιάμβλιχος παρουσιάζουν τα χαρακτηριστικά ενός ανθρώπου που θα μπορούσε να χαρακτηριστεί «Υπεράνθρωπος».

Ο Αριστοτέλης τοποθετεί τον «άριστο» άνθρωπο στο πλαίσιο της διοίκησης της πόλης και υποστηρίζει ότι ακόμα και αν συγκεντρώνει στο πρόσωπό του όλα τα τέλεια χαρακτηριστικά, το πλήθος είναι ισχυρότερο από αυτόν, και άρα ικανότερο να διοικήσει την πόλη, χωρίς όμως να υποστηρίζει την άποψη αυτή χωρίς επιφυλάξεις. Θεωρεί ότι η λαϊκή κυριαρχία μπορεί να εξασφαλίσει καλύτερα τους στόχους της συλλογικής ευτυχίας συγκριτικά με τις περιπτώσεις που την εξουσία έχει ένας μονάρχης ή βασιλιάς ή οι ολίγοι ευγενείς ή πλούσιοι. Αυτό οφείλεται στο γεγονός ότι αν συγκεντρωθούν όλοι οι άνθρωποι, οι «πολλοί», θα αθροιστούν όλα τα στοιχεία της αρετής και της φρόνησης που διαθέτουν. Την ίδια άποψη εκφράζει και ο Ανώνυμος Ιάμβλιχος δίνοντας ωστόσο περισσότερα χαρακτηριστικά που θα μπορούσαν να συγκεντρώνονται στο πρόσωπο του Υπεράνθρωπου. Ακόμα και αν ένας άνθρωπος ήταν εκ φύσεως άτρωτος απέναντι σε νόσους, πανίσχυρος και εφοδιασμένος με υπέρτερες σωματικές και ψυχικές δυνάμεις που θα του έδιναν τη δυνατότητα να καταπατά τον νόμο, δεν θα μπορούσε να κυριαρχήσει, παρά μόνο αν πορευόταν σύμφωνα με το νόμο και το δίκαιο. Οι υπόλοιποι θα συσπειρώνονταν και θα έβγαιναν νικητές, επειδή θα υπερείχαν αριθμητικά και θα διοικούνταν ορθά.

Συνεπώς, και οι δύο στοχαστές υποστηρίζουν ότι ο «Υπεράνθρωπος», αυτός που συγκεντρώνει όλα τα τέλεια χαρακτηριστικά στο πρόσωπό του, στο τέλος υποτάσσεται στη δύναμη και την υπεροχή του πλήθους.

**B3.**

οπτική : ὀρῶμεν / σύσταση : συνεστηκυῖαν / λάθος : ἀλήθειαν / δοχείο : ἐνδέχεται / ποδήλατο : πολύποδα

**B4.**

1 – β

2- β

3 - α

4 - α

5 - β

## Γ. ΑΔΙΔΑΚΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ

### Γ1.

Σωκράτη, για όλα τα φυτά, και για αυτά που φυτρώνουν από τη γη και για τα ζώα και για τον άνθρωπο έχει τον ίδιο κίνδυνο η ανατροφή τους. Και για τα φυτά είναι εύκολο για μας, για όσους καλλιεργούμε τη γη, γιατί πριν φυτεύσουμε φροντίζουμε για τα πάντα, ακόμα και για το φύτευμα. Όταν όμως γίνει το φύτευμα, μετά από αυτό η φροντίδα του βλασταριού είναι πολύ δύσκολη και μακροχρόνια. Το ίδιο μου φαίνεται ότι συμβαίνει και με τους ανθρώπους. Γιατί από τις δικές μου εμπειρίες βγάζω συμπεράσματα και για τα άλλα (περιστατικά). Γιατί για τον γιο μου αυτόν εδώ, το να τον φυτεύσω ή να τον γεννήσω ή όπως πρέπει αλλιώς να το ονομάσουμε αυτό, ήταν πολύ εύκολο, η ανατροφή του όμως είναι δύσκολη και πάντα φοβάμαι για αυτόν.

### Γ2.

Ο Δημόδοκος εκφράζει τις ανησυχίες του στον Σωκράτη αναφορικά με την αξίωση του γιου του Θεάγη. Ο Θεάγης επηρεασμένος από τους συνομηλίκους του και τα λόγια που του έχουν πει, επιθυμεί να γίνει σοφός «αυτόν σοφόν ποιήσει» και ζητάει χρήματα από τον πατέρα του, «χρήματα τελέσαι» με σκοπό να μαθητεύσει δίπλα σε έναν σοφιστή. Θεωρεί εσφαλμένη την επιλογή του γιου του, προβληματίζεται και ζητάει τη γνώμη του Σωκράτη.

### Γ3.

ἔχειν – σχέες

ῥᾶσπον - ῥάδιον / ῥᾶον

ἀγεννῆς - ἀγεννοῦς

ἐπιθυμεῖ - ἐπιθυμεῖν

τό ἄστν - τά ἄσση

καταβαίνοντες - καταβησόμενοι

πάλαι - παλαίτερον

ἐπιμεληθῆναι - ἐπιμεληθέντων

ὅστις - οἵτινες

#### Γ4α.

**τόν αὐτόν** : ομοιόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός ως επιθετικός προσδιορισμός στο «τρόπον».

**τοῦτο** : υποκείμενο στο γίγνεται.

**ὀνομάζειν** : τελικό απαρέμφατο ως υποκείμενο στο πρόσωπο ρήμα «δεῖ».

**πάντων** : ετερόπτωτος ονοματικός προσδιορισμός ως γενική διαιρετική στο επίθετο ῥάσση.

**εἰς τό ἄστν** : εμπρόθετος επιρρηματικός προσδιορισμός που δηλώνει κίνηση σε τόπο στη μετοχή « καταβαίνοντες».

**μοι** : ἔμμεσο αντικείμενο στο παρέχει

**σοφόν** : κατηγορούμενο στο «αὐτόν» μέσω του «ποιήσει».

#### Γ4. β.

Δημόδοκος ἔλεγεν ὅτι ἡ δέ τότε παροῦσα ἐπιθυμία τούτῳ πάνυ ἐκεῖνον φοβοῖ.